

A „BAKONY-81” harcászati gyakorlat hadtápbiztosításának tapasztalatai

Szenes Zoltán őrnagy

A kiképzési terveknek megfelelően magasabbegységünk – együttműködésben egy szovjet gépesített magasabbegységgel – 1981. évben lefolytatta a „Bakony-81” harcászati gyakorlatot.

A gyakorlat tárgyát a hadsereg első lépcsőjében támadó gépesített lövész-hadosztály harcának hadtápbiztosítási feladatai képezték erdős-hegyes terepen, télen, hagyományos és tőpfe. alkalmazásának viszonyai között.

A végrehajtott gyakorlat számos hasznosítható tapasztalatot hozott. Célnk az, hogy ezeket a tapasztalatokat általánosítsuk olyan formában, hogy az segítségül szolgálhasson a későbbi gyakorlatok hadtápbiztosításának tervezéséhez, szervezéséhez és végrehajtásához, szerény mértékben gyarapítva a hadtápbiztosítás elméletét és gyakorlatát.

A gyakorlat végrehajtásának körülményei

A gyakorlatot rendkívül bonyolult körülmények között hajtottuk végre. A nehézséget a részt vevő csapatok – egységenként változó – összetétele, a gyakorlat körzetében való decentralizált („szétszórt”) elhelyezkedése, a harcászati gyakorlat magas követelményei és a téli időjárási viszonyok okozták.

A gyakorlaton 6 egység teljes állománnyal, 4 egység békeállománnyal, 4 egység csökkentett békeállománnyal, 3 egység békeállománnyal, a hadosztály el-látó zászlóalj pedig 230 fő tartalékosal kiegészített állománnyal vett részt.

A hadosztály csapatainak ilyen összetételű gyakorlaton való részvétele több mint 7000 fő és mintegy 1800 db technikai eszköz ellátását és kiszolgálását követelte meg. A gyakorlatra bevonult megközelítőleg 2800 fő tartalékos és 180 db technikai eszköz is.

A gyakorlat időtartama (a mozgósítási feladatokat is beleszámítva) az I. ütemben elvonuló csapatok részére 21 napot, a II. ütemben elvonulók részére pedig 14 napot ölelt fel. A csapatok gyakorlatra történő el- és visszaszállítása kombinált menettel történt, amelyhez 32 db katonavonatot vettünk igénybe. Vasúton szállítottuk el a személyi állomány és technika 75 %-t.

A csapatok a gyakorlat körzetében rendkívül nagy területen és egységenként is több csoportban helyezkedtek el. A gyakorlaton végrehajtott (magasabb HKSZ-be helyezés és mozgósítás, kombinált menet, támadó harc megtervezése, megszervezése és vezetése, éleslövészet, döntő fontosságú körletek (DFK-k)

áttörése és a támadás kifejlesztése széles víziakadályon, ellenséges töpfe, csapások következményeinek felszámolása stb.) komoly erőpróbát jelentettek nemcsak a harcoló, de a hadtáp személyi állománynak is.

Az ellátó aegységeknek ugyanis nemcsak a meghatározott kiképzési feladatokkal, hanem a csapatok téli körülmények között anyagi, egészségügyi ellátási feladataival és pihentetésével is meg kellett birkóznia. Ugyanis a „BAKONY-81” gyakorlat ténylegesen téli gyakorlat volt. Erős havazás, ónos eső, 50–80 km-es óránkénti szél, hófúvások és mínusz 10–15 fokos hideg nehezítette⁹ a feladatok teljesítését, fokozta a hadtáp munkájával szemben támasztott követelményeket.

Annak érdekében, hogy a valóságos hadtápbiztosítási feladatokat a követelményeknek megfelelően biztosítani tudjuk, a gyakorlat előkészítése időszakában – az előjáró segítségével – átcsoportosítottuk a csapatokhoz 70 fő hadtáp személyi állományt, 36 db hadtáp technikai eszközt, 60 db egyéb eszközt, 1050 klt. sátort, 3300 db hálósákokat, 3430 db PH ágybetétet, 4600 db gumimatracot és 1300 pár gumiborítású filccsizmát.

Az átcsoportosítás igen komoly szervező munkát igényelt, egyúttal megmutatta a csapathadtáp szervezetek működő- és teljesítő képességének szűk keresztmetszeteit is. Kétségtelen, hogy az állandó harcalkészület időszakában végrehajtott gyakorlatok a hadtápbiztosítással szemben egy sor olyan követelményt is támasztanak – éppen a tábori elhelyezés körülményei és sajátosságai miatt (a teljes személyi állomány pihentetése, fürdetés, fehérműcsere, étkezdék működtetése, kereskedelmi ellátás, tábori eü. hálózat kialakítása), amelyek a valóságos helyzetben nem merülnének fel. Ettől függetlenül a gyakorlatok előtti igénylési „dömping”, még ha leszámítjuk belőlük a békeidők „rátartásait” is, a hadtáp aegységek valóságos erő-, eszköz- és kapacitás hiányait fejezik ki. A szakács, pincér, ellátó tts. stb. létszám gondok, a víz- és kenyérszállító, valamint hűtőgépköcsi problémák, a sátorhiányok tényleges igényeket, szükségleteket takarnak. Bár a MÁTRA-I. feladat ezen gondok kisebb részét orvosolta, a htp. aeg.-k teljesítő-képessége növelésének ilyen irányú megoldását továbbra is napirenden kell tartani.

A szükséges átcsoportosítások után a gyakorlat bonyolult hadtáp feladatait mintegy 1300 fő személyi állomány (köztük 380 fő tartalékos), kb. 450 db különböző típusú gépjármű és 150 db egyéb technikai eszköz hajtotta végre. *Ennek megfelelően az ellátó és az ellátandó állomány közötti arány 1:6-hoz volt,* ami jónak mondható, és – mint ahogyan ezt a gyakorlat bizonyította is – biztosította a rendkívül magas követelményű feladatok végrehajtását.

A gyakorlat valóságos hadtápbiztosítása megszervezésének sajátosságai

A gyakorlaton a hadtáp feladatok megszervezése és végrehajtása során – a fenti feladatokon kívül – még több más fontos körülményt is figyelembe kellett venni.

A csapatokat a megindulási körletekben előkészített „erdei táborok”-ban kellett elhelyezni, amelyeket az előkészítő részlegek rendeztek be. Az előkészítő részlegek állományába olyan összetételű és erejű hadtáp csoportokat osztottunk be, amelyek képesek voltak az érkező személyi állományt meleg élelemmel, forró

⁹ Lásd a gyakorlat időszakára vonatkozó időjárásjelentéseket. Pl.: a Népszabadság 1981. január 8., január 11., január 14., január 15., január 18., január 22-1 számaiban, a 8. illetve 21. oldalon.

teával, fűtött sátorral fogadni. A megindulási körletekben a harc- és gépjárművek üzemanyag feltöltését centralizáltan – a körletbe történő bevonulás előtt – kettő db tábori üzemanyag töltősorral töltöttük fel, amelyeket a hadosztály ellátó zászlóalj telepített.

A gyakorlat időszakában az anyagi ellátási feladatokat vasúti ellátó pontról valósítottuk meg, amely a gyakorlat ütemének megfelelően vasúton települt át (közeledett) a támadó csapatok után. A vasúti anyagellátó pont tulajdonképpen egy vasúti kocsikra telepített mobil (vasúthoz kötött) ellátó részleg volt, amely a romlandó élelmiszerek beszerzését, konyhakész állapotúra való feldolgozását és a csapatoknak történő kiadását végezte. Emellett – mint komplex anyagi ellátó pontról – innen biztosítottuk a csapatok tűzifa, fűtőolaj és egyéb (ruh. tábori pihentető anyagok stb.) – ideiglenesen felmerülő – szükségleteinek kielégítését. Az élelmezési és egyéb anyag ellátáshoz hasonlóan kirakóállomásról történt az üzemanyag ellátás is.

A valóságos hadtápbiztosítási feladatok végrehajtására – elsősorban a koordináció és az erők és eszközök megosztása szempontjából – jelentős hatással voltak a kiképzési céllal tervezett szállítási és ellátási feladatok, valamint az MN szintű módszertani bemutatók. A harcászati feladat végrehajtása során 100 t alaplöszér készlettel 1280 t vegyes löszér szállítását és átadását (összesen 12 alkalommal) hajtottuk végre. Emellett a szállítási feladatok egy részét jelzett módon imitáltuk. Üzemanyagból az alkalmazott töltősorokkal, az üza. kirakó állomásról és a kiszállításokkal 35 t benzint és 110 t gázolajat adtunk át a csapatoknak. A csapathadtáp tagozat (hadosztály + ezred + zászlóalj) erőivel – együttműködésben szovjet üza. alegységekkel – végrehajtottunk egy teljes állományú gépesített lövészedred komplex feltöltését is. A módszertani foglalkozások keretében a vasúti anyagellátó pont és üza. kirakóállomás munkáját mutattuk be, mint a *magasabbegység hadtápbiztosítási rendszerének új elemeit*.

A tényleges hadtápbiztosítás sajátosságaként kell felfogni azt is, hogy a gyakorlat körzetében a váratlan feladatok megoldása érdekében az előljáró anyagi készletekkel, vontató-javító és egészségügyi ellátó erőkkel felszerelt három segélynyújtó pontot működtetett és – zord időjárás esetére – öt laktanyát készített fel a csapatok elhelyezésére és ellátására.

A gyakorlat hadtápbiztosításának általánosítható tapasztalatai

1. A gyakorlatra való felkészítésre kiemelt figyelmet fordítottunk. Tisztában voltunk azzal, hogy a gyakorlat hadtápbiztosításának eredményessége a hadtáp szolgálat személyi állománya felkészítésének színvonalától, az anyagi és eü. biztosítás számvetésének realitásától, valamint a rendelkezésre álló idő hatékony, szervezett és következetes felhasználásától függ. A felkészítésre annál is inkább különös figyelmet kellett fordítanunk, mert a felkészülés időszaka egybeesett az év végi teljes körű leltározás és vagyonfelmérés feladataival, az év végi gazdasági beszámolók, elszámolások és jelentések elkészítésének idejével.

A felkészítés időszakában négy intézkedést (szervezési intézkedés, intézkedés a gyakorlaton végzendő tudományos munkára, követelmények a gyakorlatra történő felkészítés és begyakorlás időszakára, intézkedés a közegészségügyi és járványügyi munka feladataira) adtunk ki a csapatoknak, amelyek jó alapot szolgáltattak a csapatoknak a felkészülési feladatok végrehajtásához. Külön ki-

emelnénk a hadtáp előzetes szervezési intézkedést, amelyet – az előjáró segítségével – már december első napjaiban kiadtunk és ezzel lényegesen megkönnyítettük a csapatok feladatait. Az előzetes intézkedés kiadása kettős célt szolgált: egyrészt meghatározta a gyakorlatra való felkészülés feladatait, a gyakorlat valóságos hadtápbiztosításának követelményeit, rendjét, másrészt a lehetőségekhez képest maximális időt biztosított a csapatoknak a gyakorlatra való felkészülésre. *A párbuzamos munkát biztosító előzetes intézkedés egyúttal növelte a hadtáp szolgálat tekintélyét is, mivel parancsnoki vonalon csak két héttel később intézkedtek a feladatok végrehajtására. Ilyen körülmények között a december közepén kiadott szervezési intézkedés márcsak megerősítette az előzetes intézkedés feladatait.*

A téli időjárásból fakadó sajátos hadtápbiztosítási feladatokra – a hadosztály törzssel együttműködésben – útmutatót adtunk ki.¹⁰ Mint később a gyakorlat tapasztalatai igazolták, az útmutató kiadása nagyon hasznos volt. A hidegből, fagyásokból származó problémák, panaszok minimális körre szűkültek le (pl. műanyag talpbélésű bakancsban fázott az állomány lába, a hiányos ablakú és rögzítetlen sátorból kiszökött a meleg, a megtisztított burgonya fokozottabb fagy elleni védelmet igényel, a kenyér egy része a kombinált szállító ládában megfagyott).

A felkészülés feladatait – minden szinten – két alapvető okmányban¹¹ foglalmaztuk meg: a gyakorlat valóságos hadtápbiztosítás feladatainak és a személyi állomány felkészítésének tervében.

A valóságos hadtápbiztosítási feladatokhoz szükséges személyi állomány, hadtáp technikai eszközök és anyagok átcsoportosítását *három ütemben hajtottuk végre:*

- I. ütemben lényegében befejeződött a ruházati anyagok átcsoportosítása,
- II. ütemben került sor a hadtáp technikai eszközök, III. ütemben pedig a hadtáp személyi állomány átcsoportosítására,
- ugyanakkor az I. ütemben mozgósításra és elvonulásra kerülő csapatok szükségleteit az előjáró a feladat megkezdéséig biztosította.

Az átcsoportosítás során jó módszernek bizonyult, hogy az előjáró Kaposvárra hozatta az összes anyagi készleteket. Így a hadosztály az alárendelteknek szükséges anyagi eszközöket rövid idő alatt (2 nap) ki tudta adni. Ugyanakkor az is bebizonyosodott, hogy nem elegendő a személyi állományt a megerősítő egységhez egy-két nappal korábban vezényelni. *Ez az idő ugyanis kevés az összekövácsláshoz (általában három állománykategóriát – sor, tartalékos és vezényelt – kellett „összeszoktatni”), de még abhoz sem elegendő, hogy a vezényelt katona a gyakorlatra való felkészülés feladataiban közvetlenül részt vegyen.*

A csapatoknál a felkészülés a kidolgozott tervek alapján történt, eltérések azonban több területen adódtak.

Nem minden egységnél tudták összhangba hozni a gyakorlatra való felkészülés feladatait a leltározást, a gazdálkodási tennivalók és a jelentések felada-

¹⁰ Lásd: A téli gyakorlat hasznos tudnivalói 9. gl. ho. kiadványa. Nyt. szám: 188/1980.

¹¹ Ezek az okmányok már meghonosodtak a htp. szolgálatban. Lásd: Pál linkó Károly alez.: A KÁRPÁT-79 harcászati gyakorlat hadtáptapasztalatai. Honvédelem „T” 1980. évi 5. szám 89. oldal.

tainak végrehajtásával. Tapasztalataink szerint ezt csak szilárd, következetes, a betervezett feladatokat nem halogató, valósággal „kikényszerítő” stílusú vezetéssel lehetett megoldani.

Gond volt az is, hogy *a szükségletek és az anyagbiztosítási tervek összeállításánál során több egységnél nem vették figyelembe az összefegyvernemi vonalon bekövetkezett változásokat, illetve a tervezést csak a gyakorlaton részt vevő alegységekre, személyi állományra végezték, nem számolva az alkalmazás sajátosságaival.*

Ugyanis az egységek nem a szokásos ellátási csoportokban¹² (zászlóaljok, harcálláspont, hadtáp vezetési pont, ezred segélyhely stb.) kerültek alkalmazásra, hanem más összetételben és egyidőben több – egymástól nagyobb távolságra lévő – helyen. Pl. Egy békeállományú gl. ezrednél – a kombinált menet időszakában – az előkészítő részleg 4 vasúti szerelvény, 3 gk, oszlop és a laktanyában visszamaradt állomány egyidejű hadtápbiztosítását kellett megszervezni. De a gyakorlaton is volt olyan időszak, amikor az egységek három helyen helyezkedtek el. Ebben a helyzetben – nyilvánvalóan – nem voltak elegendők az összállományra készített számvetések, hanem alkalmazási csoportonként készített hadtáp harcértékekre és munkaszervezésre volt szükség. A másik kérdés, ami az ellátásban problémákat okozott, hogy az elvonuló állomány kialakítása után is történtek még vezénylések (alájátszók, jelzők, megerősítők stb.) és a későbbiekben vezényelt állomány nem volt a gyakorlatra előírt „*plusz-felszereléssel*” (pl. hálósák, gumimatrac, PH ágybetét) ellátva. Ezen okok miatt többször operatív anyagátcsoportosításokat és átszervezéseket kellett végrehajtani.

Fontos tapasztalat volt az is, hogy számolni kell a megnövekedett anyagi készletek elszállításával. Több egységnél nem vették figyelembe a megnövekedett szállítótér igényt és így csak utólag kérték a szükséges gépjárműveket, illetve nem maradt elegendő szabad szállítási kapacitásuk a kiképzési célú és a jelzett szállítások végrehajtására.

Összességében azonban a csapatoknál sikerült létrehozni mindazon személyi, anyagi és technikai feltételeket, amelyek biztosították a gyakorlat hadtápbiztosítási feladatainak jó szintű végrehajtását.

2. A harcászati feladat végrehajtásának hadtáp kérdései

A harcászati feladat végrehajtása magasabb HKSZ-be helyezés és a mozgósítás feladatainak végrehajtásával kezdődött. Ezen feladatok biztosítására kidolgozott hadtápbiztosítási rendszer életképességét mutatja, hogy a feladatokat a hadtáp személyi állomány mind a laktanyán belüli, mind az objektumon kívüli mozgósítás esetén eredményesen megoldotta. Emellett a nagyarányú mozgósítási feladatok felvetettek néhány olyan újszerű kérdést is, amelyek korábban nem jelentkeztek. A helyőrségen kívüli „M” feladatok azt mutatták, hogy a beöltöztető helyeket célszerű állandó épületekben (iskolában, művelődési házban stb.) elhelyezni. Ez a megoldás egyrészt csökkentené a külső mozgósítás anyagi szükségletét, másrészt minden körülmények között biztosítja a meghatározott feladatok végrehajtását. A másik kérdés, ami a mozgósítással kapcsolatban élesen felvetődött, a hajvágás problémája. Nem volt megoldott a zászlóaljok fel-

¹²Részletesen lásd Dr. Generál Tibor alez.: Az alegységek anyagellátásának módszerei a gl. (hk.) ezred harcában. Akadémiai közlemények 1980. évi 79. sz. 100. oldal.

szerelés-kiegészítési helyein a hajvágás. Erősen hiányos volt a világítás a zászlóaljok főző- és ellátó pontjain is, ami nagymértékben hátráltatta az éjszakai munkavégzést.

A laktanyai mozgósítási feladatok két tanulsággal szolgáltak. Felül kell vizsgálni, hogy a pihentetés kidolgozott rendje megfelel-e annak a helyzetnek, amikor az egy laktanyában diszlokáló összes egységnek egyidőben rendelkeznie kell a FHKSZ-t és mozgósítást. Ilyen helyzetben ugyanis hosszabb időre fel kell készülni arra, hogy a személyi állományt egyszerre pihentessük és hadtápbiztosítsuk. A másik kérdés, ami szintén rendszerszemléletű felülvizsgálatot követel, hogy a kialakított alegység felszerelés-kiegészítő helyeknek megfelelő-e az átteresztőképessége, racionálisan szabályozott-e a személyi állomány laktanyai mozgásának útja.

A HKSZ-i és mozgósítási feladatok után az egységek kombinált menettel foglalták el a megindulási körleteiket, ahol a határbiztosítás feladatai mellett felkészültek a támadó harc megvívására.

Az átcsoportosítás és a tábori elhelyezés kialakítása is több tapasztalattal szolgált. Általános probléma volt, hogy az előkészítő részlegekbe kevés hadtáperőt és eszközt osztottak be, így több egységnél a teljes személyi állományt nem tudták meleg étkezéssel fogadni. Ugyanakkor az is előfordult, hogy minden ellátási feltétel biztosítása mellett (a zászlóaljokhoz, alegységekhez jelentős nagyságú élm., ruh., üza. készletek voltak lelépcsözve) a katonák nem kapták meg a járandóságukat. Az alegységparancsnoki állomány – szakmai felkészültség és tapasztalatlanság miatt – többször elmulasztotta a szükséges intézkedést kiadni az ellátási feladatok végrehajtására. Ilyen jellegű problémák később, a harcászati feladatok végrehajtása közben is előfordultak. Ezeket a hiányosságokat csak az állandó ellenőrzésekkel és elszámoltatásokkal lehetett megelőzni, illetve csökkenteni.

Sajátos problémákkal találkoztunk a táborok kialakítása során. Az „erdei táborokat” az érvényben lévő intézkedések szerint¹³ kellett kialakítani, ami viszont nem volt összhangban a harcászati követelményeivel. Ez a látszólagos ellentmondás (a valóságban nem volt az, hiszen a „tábori körülmények” csak a harcászati feladat kiadásáig tartottak) zavarokat okozott a munkában. Hadtápvonatkozásban legtöbb gond a főző- és ellátó pontok telepítésével, munkájuk megszervezésével volt. Ez ráirányította a figyelmet arra, hogy ebben a vonatkozásban javítani kell az élm. ellátó tts-ek felkészültségét, az ellátó szakaszok összekovácsoltságát, több figyelmet kell fordítani a működéshez szükséges technikai feltételek biztosítására.

A támadó harc hadtápbiztosítási feladatainak eredményes végrehajtásában jelentős szerepet játszott a hadtápegységek és – alegységek célirányos – a konkrét harcfeladatra történő – felkészítése. Amíg a törzsekben a támadó harcfelelősi feladatok hadtápbiztosításának a kidolgozása folyt, az alegységeknél felkészítési – összekovácsolási foglalkozásokat hajtottunk végre. A kiadott előzetes intézkedések alapján az egységeknél, alegységeknél megkezdtek a várható feladat végrehajtására való konkrét felkészülést. Gyakoroltattuk az anyagok és sebesültek légiszállításhoz történő előkészítését és a MI-8-as helikopterekbe való be- és kirakását. Több egységünkönél a felkészítés középpontjába a század, illetve üteg egysegrakományok összeállítását, illetve a ho. ello. z.-nál gl. z. egységsszállítvány

¹³ Gondolunk itt elsősorban a HDS PK Elvtárs 57/1980. sz. Int-re.

képzését állítottuk. A rakományképzés a rakodóeszközök kis száma, illetve a terepen történő alacsony mozgékonyága (vagyis a rakodólapos megoldás csapathadtáp tagozatban történő nehézsége miatt elsősorban az ún. „csomagolóeszközös” (ládás, hordós, kannás stb.) módszerekre korlátozódott. Bebizonyosodott, hogy kellő feltételek és megfelelő szervezés esetén a rakományképzés a ho. és egységraktárakban is megoldható, és jól szolgálja az anyagi, biztosítási feladatok végrehajtását és meggyorsítását. A rakományok kialakításához azonban a rakományképzést irányító tts-eknek feltétlenül rendelkezni kell olyan – előre elkészített – segédeszközökkel (számvetésekkel, táblázatokkal), amelyek alapján konkrétan hozzáfoghatnak az egységrakomány összeállításához. Ezeket a táblázatokat már jóelőre el kell készíteni úgy, hogy a számvetések komplett alegységek (szakasz, szd., zászlóalj) vonatkozzanak és lehetőleg egységnyi (ebből következően összeadható és kivonható) mennyiségeket fejezzenek ki (pl. egy gl. z. lőszer szükségletének 0,1 ja. hogyan, milyen csoportosításban és formában, hány gépkocsira fér fel). Az ilyen jellegű „tervesített” rakományképzést a gyakorlaton saját tapasztalataink, illetve a szakirodalomban ajánlott¹⁴ módszerek és eljárások segítségével végeztük, elsősorban lőszer vonatkozásában.

A gyakorlat azt is bizonyította, hogy a támadó harc alatti hadtápbiztosítás legfontosabb kérdése a hadtápegységek és alegységek (htp. lépcsők) harc alatti előrevonása, mozgatása és áttelepítése. *A hadtáp egységek-alegységek manővereit a megtervezett hadtápbiztosítás rendjének alárendelten, de az ellátási, szállítási és feltöltési, (valamint más ténylegesen megvalósítandó) feladatokkal összhangban kell végrehajtani.* Ha a rendelkezésre álló htp. erőket- és eszközöket nem tudjuk a kívánt időben, a megfelelő helyre előremozgatni, ha közben nem tudjuk az élet-, működő- és teljesítő képességüket megőrizni, minden feladatvégrehajtásra irányuló törekvésünk kudarcot szenvedhet. Ezen követelmény fontosságát a gyakorlat számos tapasztalata igazolta. Ahhoz, hogy a hadtáp lépcsőket a harcászati és a hadtáp helyzetnek megfelelően tudjuk mozgatni, nagyon fontos az áttelepülés rendjének átgondolt kidolgozása, és az áttelepülés vezetésének részletes kialakítása. Szakítani kell azzal a felfogással, amely a hadtáp lépcsőket – éppen a tervezés időszakában kialakított htp. csoportosításból kiindulva, azt abszolutizálva – állandóan egy egységes, a különböző harcászati helyzetekben is együttmozgó „egész”-nek fogja fel. Ez a szemlélet ugyanis akaratlanul is leegyszerűsíti a hadtáp átcsoportosításának problematikáját, gátlólag hat egy differenciáltabb, a htp. átcsoportosításában is több helyzetre felkészülő, vezetési gyakorlat és módszer kialakítására. Így aztán a htp. vezetés – bonyolult szituációkban – többször kerülhet olyan helyzetbe, amelyet még elméletileg sem gondolt végig, s ami – nyilvánvalóan – pillanatnyi zavart okozhat a htp. lépcsők vezetésében. Például a harcászati gyakorlat egyik mozzanatában megkezdtük a ho. htp. I. lépcső (amely a hadosztály hadtápvezetési pontból, a ho. ello. z. lőszer szállító szd.-ből és a szükséges kiszolgáló, biztosító és rakodó alegységekből, valamint a hadosztálynak megerősítésül adott önálló eü. osztagból – összesen 130 db gjmü.-ből – állt) áttelepítését az új elhelyezkedési körletbe. Az

¹⁴ Lásd: Kapus Gyula ezds.: A gl. csapatok komplex feltöltéséhez szükséges egység ellátmányfajták. Honvédelem „T” 1981. évi 2. különkiadás 34–41. oldal.

Lex Mihály ezds.—Boros János mk. alez.: Egységrakományok alkalmazásával végr-ra kerülő átrakás nélküli száll-k szerv-e a csapatok háborús ag-i bizt-i rendszerében. Htp. bizt. 1980. 4. sz. 107–115. oldal.

áttelepülés során azonban – a tervezettnél előbb szükségessé vált az ello. z. I. lépcső (előljárótól történő nagymennyiségű lőszer felvételezése miatt) és az ő. eüo. (az áttörés során a tervezettnél nagyobb létszámban keletkezett sérültkon-tingens ellátása miatt) kiválása a ho. htp. I. lépcsőből.

Ezt a helyzetet azonban mi korábban áttelepülés tervezésekor vezetéstechnikai szempontból nem gondoltuk végig. Természetes, hogy az ilyen szituációban a vezetés helyreállítására tett korrekciós (operatív) intézkedések mindig nagyobb erőfeszítésbe kerülnek, mint egy előre már számbavett – az adott helyzetben várható – alternatív megoldásokra felkészült vezetés esetében. Az utóbbi helyzetben ugyanis már csak egy kidolgozott (számbavett) helyzetet kell aktivizálni, vagy módosítani. Ez pedig sokkal könnyebb, mint egy teljesen váratlan helyzetben újszerű döntést meghozni.

A hadtáp alegységek előrevonásának fontos követelménye az is, hogy az előrevonás gyorsan, dinamikusan, ugrásszerűen történjék. A gyakorlaton úgy tűnt, hogy az egységahadtápok vezetése még nincs kellően felkészítve a zászlóalj hadtáppal „felduzzasztott” hadtáp alegységek vezetésére.

Az erdős-hegyes terepen vívott támadó harc sajátossága ugyanis az, hogy a zászlóaljaktól minden olyan eszközt, amely a harc megvívásához nem feltétlenül szükséges, bevonják az ezredhadtápok állományába. Az ilyen „monstrum” hadtápok vezetése nyilvánvalóan más vezetési módszereket követel meg, mint a „tiszta” ezred hadtáp alegységek mozgatása. Nagyon pontosan meg kell határozni az ellátó szakaszok besorolási pontját és helyét az e. htp. menetrendjébe, valamint a menet alatti összeköttetés módját és formáit. Ugyancsak számvetni kell azt is, hogy az ellátó szakasznak mikor kell kiválni az ezredhadtápból és előremozogni annak érdekében, hogy az alegységeket időben ellássa meleg étellel, ivóvízzel, egyéb anyagokkal és járandóságokkal. Az ellátási és szállítási feladatok végrehajtásában nagy szerepe van a találkozási pontok egyértelmű meghatározásának, illetve bevezetők (eligazítók) kijelölésének és alkalmazásának is.

A támadó csapatok anyagi szükségletei gyors kielégítése érdekében gyakran alkalmaztuk a komplex feltöltési módszereket. A legtöbb tapasztalattal egy hadiállományra feltöltött gépesített lövészezred komplex feltöltése szolgált. A feltöltést – annak az elvnek megfelelően, hogy a komplex feltöltés megszervezése mindig eggyel magasabb hadtáp tagozat feladata – a ho. htp. törzs szervezte. Mivel a feltöltésben a HDS lőszerszállító alegységek, a ho. ello. z. erői és eszközei, szovjet üzemanyagfeltöltő alegységek és az e. htp. erői és eszközei résztvettek, az előkészítő és szervező munka során szükségessé vált egy olyan intézkedés kiadása, amelyben időben behatárolva meghatároztuk, hogy melyik tagozatnak milyen anyagi készletekből, milyen feltöltési módszerekkel¹⁵, milyen feladatokat kellett végrehajtani. Emellett a különböző tagozatokhoz tartozó egységek, alegységek között együttműködést is kellett szervezni annak érdekében, hogy a feltöltés ténylegesen „nagyüzemi módszerekkel” menjen végbe. Az együttműködés megszervezésének nemcsak a feltöltési csoportok között van jelentősége, hanem az ellátó és ellátandó alegységek között is. A feltöltési körletben há-

¹⁵ A komplex feltöltés során lényegében a PAJZS-79 gyakorlaton bemutattott, azóta néhány vonatkozásban továbbfejlesztett feltöltési módszereket alkalmaztuk. Lásd: Dr. Lapos Mihály vörgy.: A csapatok harctevékenységének htp. biztosítása a PAJZS-79 gyakorlaton. Honvédelem „T” 1979. évi 5. szám 68–71. oldal.

rom nagy feltöltési terepszakaszt (lőszer, élm. és egyéb anyag, üzemanyag) hoztunk létre (1. sz. vázlat).

Az ezred feltöltési terepszakaszokra történő irányítását híradó eszközökön az EPK helyettese végezte. Ilyen körülmények között az ezred feltöltése egy órát vett igénybe. Ezt a feltöltési időt akkor is kedvezőnek tekinthetjük, ha tisztában vagyunk azzal, hogy az ezred teljes anyagi szükségleteinek kielégítése csak üzemanyagból és élm. anyagokból történt meg és hogy a PZP-10 töltősorokkal ellátott szovjet üzemanyagfeltöltő aeg-k lényegesen jobb teljesítőképességgel rendelkeznek, mint a mi üzemanyagszállító alegységeink. Mindezekről eltekintve, ha a gyakorlat ilyen körülményei között szerzett adatokat, időnormákat és tapasztalatokat extrapoláljuk egy lehetséges valóságos helyzetre, reálisnak tűnik egy gépesített lövészszed 2,5–3 óra alatti feltöltése.

3. A vasúti anyagellátó pont (VAP) helye és szerepe a gyakorlat valóságos anyagi biztosításában

A gyakorlaton a csapatok felmerülő anyagi szükségleteit – mint ezt korábban jeleztük – vasúti anyagellátó pontról valószínűsítettük meg. Bár a vasúti anyagellátó pont nem tekinthető teljesen a valóságos hadtápbiztosítási rendszer új elemének – hiszen a korábbi gyakorlatokon is alkalmazták már – működése mégis sok újszerű tapasztalatot hozott, illetve több kérdést vetett fel. Mindenekelőtt tisztázásra szorul két nagyon fontos kérdés. Az egyik az, hogy a VAP csak a tényleges (békegyakorlatokon megvalósuló) ho. szintű hadtápbiztosítási rendszer elemét képezheti, hiszen a háborús hadtápbiztosítási rendszerben nehéz elképzelni a frontvonal mögött 30–50 km-re működő vasúti anyagellátó állomást. A másik lényeges kérdés, hogy a vasúti anyagellátó pont működéséhez a hadosztály még jelenleg nem rendelkezik a szükséges személyi, technikai és anyagi feltételekkel. Működtetése csak a személyi állomány vezénylése, technikai és anyagi eszközök átcsoportosítása révén lehetséges. Az anyagellátó pont újszerűségét mutatja az is, hogy a szakmai körökben még egységes elnevezés sem alakult ki.¹⁶

Ezen tisztázatlanságok ellenére a VAP gyakorlatokon történő működtetése több jelentős előnnyel jár. Ide sorolhatjuk az alábbiakat:

– az egységeknek nem kell a polgári vállalatokhoz külön-külön járni vételezni, s ott esetenként hosszú ideig várakozni. Ez egyúttal jelentős megtakarítást is jelent,

– a VÉFEP konyhakész állapotúra dolgozza fel a hús- és zöldséganyagot, valamint a burgonyát, amivel jelentősen megkönnyíti a csapatok feladatait,

¹⁶ A vasúti anyagellátó ponttal kapcsolatban a szakirodalomban számos elnevezéssel lehet találkozni. Pl.: vasúti nyersanyag tároló- és élm. nyersanyag feldolgozó és ellátó pont, vasúti anyagellátó állomás, vasúti anyagátadó és feldolgozó pont, vasúti vegyes anyag kirakó állomás stb. (Lásd: Pálkó Károly alev.: I. m. 89. old.) Mi a cikkünkben a hadosztálynál – köztudatban is – meghonosodott „vasúti anyagellátó pont” elnevezést használjuk. Ezt az elnevezést kettős ok miatt választottuk: egyrészt az állomás elnevezést túl hangzatosnak találtuk (huszon-egynéhány vasúti kocsi nem azonos vasúti állomással – lásd: Magyar értelmező kéziszótár Akadémiai kiadó: Budapest, 1972. 34. old.), másrészt az általunk javasolt elnevezés nagyon jól rövidíthető (VAP), ami a használat szempontjából nem elhanyagolandó szempont. A mi értelmezésünk szerint a vasúti anyagellátó pont két részből állt; vasúti élelmezési – nyersanyagfeldolgozó és ellátó pontból (VÉFEP) és vasúti egyéb anyagellátó pontból (VE-AP).

- a ho. vételező járműveinek, valamint a csapatok vételező-szállító gíműveinek nem kell - sokszor nehéz, akadályozó terepviszonyok között - a ho. ello. z. települési körleteibe bevonulni, ami egyúttal kizárja az eltévedés veszélyeit is.

- az élelmezési anyagok mellett biztosított a tűzifa, fűtőolaj, elhelyezési berendezési anyag, ruházati és egyéb anyagellátás is.

A VAP munkáját, jelentőségét jól reprezentálják az alábbi adatok:

hentesáruk	5,5 t
húsáruk	7,3 t
kenyér	24,6 t
burgonya és zöldség	14,8 t
egyéb	3,8 t
tűzifa	18,0 t
fűtőolaj	20,0 t
Összesen:	94,0 t

Összességében úgy ítéljük meg, hogy a VAP működtetése célszerű, gazdaságos, a csapatok részére is rendkívül előnyös. Működését ki lehetne terjeszteni más anyagokra és feladatkörökre is.

4. Tovább kell javítani a hadtápvezetés hatékonyságát

A gyakorlat - éppen bonyolultsága miatt - sok tapasztalattal szolgált a htp. vezetés területén is. A legfontosabb következtetés talán az, hogy mind a harc előkészítő időszakára, mind a harc alatti időszakra kidolgozott vezetési eljárások és módszerek kiállták a gyakorlat próbáját, megfeleltek a követelményeknek. Ez persze nem jelenti azt, hogy nincs szükség tökéletesítésükre, fejlesztésükre, hogy nem kell a szűk keresztmetszetekben keletkezett ellentmondásokat, problémákat megoldani.

Mindenképpen szükségesnek látjuk továbbfejleszteni (egyszerűsíteni) a hadtápbiztosítás tervezésének mechanizmusát. Ebben a témakörben elsősorban írásos intézkedések elkészítésének rövidítésében, illetve az alárendeltekhez történő eljuttatásában látunk tartalékokat. (Ez persze nem jelenti azt, hogy más okmányokban nem lehetne egyszerűsíteni). A jelenlegi kialakult rendszer szerint a hadtáp előzetes intézkedések nem eléggé differenciálóak, túl részletesek.¹⁷ A kidolgozott előzetes típusú intézkedések tulajdonképpen ugyanazon feladatokat tartalmazzák, mint a „rendes” hadtáp intézkedések, így kitöltésük és kiadásuk hosszabb időt vesz igénybe. Egy példával illusztrálnánk ezt: amíg a htp. előzetes intézkedések a 2-3 órában kerülnek el, addig az öfn-i előzetes intézkedésért alárendelt összekötő tiszték a feladat vételétől számított 1,5 órán belül már visszaindulnak a csapatokhoz. Célszerűnek látnánk, ha a „rendelkező” típusú htp. előzetes intézkedés helyett a „tájékoztató” típusú előzetes intézkedést alkalmaznánk, amivel korábban biztosítani lehetne a párhuzamos munka (tervezés) megkezdésének feltételeit. Emellett a htp. egységek felé más tartalmú előzetes intézkedés kidolgozására van szükség, mint az egységek hadtáp szolgálata felé.

¹⁷Lásd: Módszertani Útmutató a harc hadtápbiztosítása vezetésének megszervezésére és végrehajtására. 5. HDS kiadvány. 1977. Nyt. sz.: 91/070. 93. old.

Szükségesnek tarjuk a hadtáp intézkedések (parancsok) tartalmának (szöve-
gének) csökkentését is. A jelenlegi változatok szerint az alárendelték hadtáp
intézkedéseinek elkészítéséhez – intenzív munkával – kb. 2,5–3 óra szükséges.
Az intézkedések késői kiadásának okát elsősorban nem ebben látjuk, hanem ab-
ban, hogy az intézkedés teljes megírásához csak a tervezés részletes befejezése
után lehet hozzálátni. Pl. a htp. intézkedés 6. pontjában meghatározott szállítá-
si feladatokat csak akkor lehet meghatározni, amikor már a részletes szállítási
terv is elkészült. Ez pedig nagymértékben lelassítja az intézkedések átfutási ide-
jét. Véleményünk szerint a jelenlegi hadtáp intézkedésből véglegesen ki lehetne
hagyni az első pontot (azt ugyanis, hogy a főerőkifejtést a hadosztály, vagy ez-
red kire, vagy mire összpontosítja, az alárendelt nem az első pontból tudja meg,
hanem abból, hogy az előljáró neki konkrétan miben segít, miben nyújt támoga-
tást) csökkenteni lehetne 6., 7., 8. és 9. számú pontokat. A szállítási feladatoknál
pedig csak a szállítási alapelveket (mikor szállít ki az előljáró, mikor kell véte-
lezni stb.) és sorrendet kellene meghatározni. A konkrét mennyiségeket később
operatív intézkedés útján közölni lehetne. Ezen módszerekkel nemcsak az in-
tézkedés (parancs) szűkebb értelemben vett elkészítési idejét (az intézkedés meg-
írására, típusokmány kitöltésére fordított időt) lehetne csökkenteni, hanem az
egész intézkedés elkészítésének időtartamát is. Ugyanakkor a gyakorlat tapaszt-
alatai arra is rámutattak, hogy nem elég az intézkedéseket rövid idő alatt elké-
szíteni, hanem azokat gyorsan, a lehető minden eszköz alkalmazásával el kell
juttatni a csapatokhoz. Ennek érdekében igen feszesen kell megszervezni a tá-
bori futárposta szolgálatot, bővíteni kell az eljuttatás lehetőségeit. Erre a célra
fel kell használni az öfn-i és fegyvernemi összekötő tiszteket is, amelynek meg-
szervezése szorosabb együttműködést igényel az öfn-i és fn-i törzsekkel. Persze,
az intézkedés csapatokhoz történő eljuttatásának másik oldala is van: az alá-
rendeltéknek, de különösen a ho. közvetlen egységek hadtápfőnökeinek is meg-
kell tenni mindent annak érdekében, hogy időben megkapják az előljárói intéz-
kedést, akár írásban, akár szóban, akár híreszközön. Csak így biztosítható a fel-
adatok meghatározása, egységes értelmezése és pontos végrehajtása.

A gyakorlatnak fontos tanulsága volt az is, hogy a hadtáp vezetésnek kel-
lőképpen súlyozni kell a törzsmunka, a harc alatti hadtápvezetés és a valóságos
hadtápbiztosítási feladatok között. A feladatok teljesítése érdekében a hadtáp-
vezetést meg kell osztani és állandóan kellő ráhatást kell gyakorolni az aláren-
deltekre a célkitűzések teljesítése érdekében. A különböző jellegű feladatok kö-
zötti optimális egyensúly megtalálásának fontos feltétele a hadtáp törzsek össze-
kovácsoltsága, a törzsekben kialakított konkrét és átgondolt szabályozás. Minél
felkészültebb, minél összekovácsoltabb egy törzs, annál jobban meg tudja osztani
a törzsre háruló vezetési feladatokat. Természetesen a munkamegosztáshoz
megfelelő és szabályozott információáramlásra is szükség van. A gyakorlat új-
szerűen vetette fel a hadtáp operatív csoport és a HVP közötti információáram-
lás szabályozásának kérdését. Volt olyan harcászati mozzanat, amikor a hadtáp-
biztosítást – szinte teljes egészében – az operatív csoport az előretolt harcállás-
ponton dolgozta ki. Ilyen esetre is meg kell szervezni az OCS és a HVP közötti
folyamatos feladat-továbbítást, amelyben elsősorban a htp. ökti-re (magnetofon,
oleáta vázlat alkalmazására), illetve ritkábban és kisebb feladatoknál, a híradó
eszközökre lehet alapozni.

Az információáramlás, feldolgozás és továbbítás folyamatában jelentős sze-
repet játszhat a gépi adatfeldolgozó pont (GAP). A GAP – kellő és pontosan

szabályozott munkaszervezés esetén – jelentős segítséget nyújthat a PK HTPH és a htp. törzs részére, de hatékonyabb felhasználásához korszerűbb, használhatóbb és gyorsabb programok szükségesek.¹⁸

* * *

A cikkben nem törekedtem a gyakorlat minden egyes mozzanatára, konkrét tevékenységének bemutatására, elemzésére. Céloom az volt, hogy a gyakorlat jellegzetes sajátosságait – esetleg hiányosságait – emeljem ki, rámutassak az elvek és a megvalósítás közti nehézségekre és a tapasztalatokat olyan formában adjam közzé, hogy azok (esetleg) mások számára is elfogadhatóak legyenek.

(A melléklet a folyóirat végén található!)

---

¹⁸ A GAP jelenleg összesen 15 programmal rendelkezik. Ebből 3 program (13, 14, 15-ös) lőszeres program, amelyet a fegyvernemi szolgálat nem használ, mivel számvetéseiket a náluk rendszeresített PTK 1096 kisszámítógépen készítik el. Az I-es program tulajdonképpen az 1. ja. táblázatot adja, de csak összesítő program, alkalmazása nagyon időigényes. Nem nagyon használható a 2-es és 4-es anyagi biztosítási program sem, mert szoroznak és összeadnak, illetve olyan összesített adatokat adnak, amelyek a htp. elhatározás meghozatala szempontjából jelentéktelenek. Az eddigi gyakorlataink megkérdőjelezzik a 3-as (anyagi biztosítási terv), az 5-ös (számvetés a gk. szállítási szükségletre) és a 11-es (htp. összefoglaló jelentés) programok célszerűségét és hasznosságát is. Kedvező tapasztalataink csak a 6–10, és 12-es programok használatával kapcsolatban van.